

Research Article

The Relationship Between Childhood Trauma and Marital Satisfaction: The Mediating Role of Religious and Spiritual Struggles

Authors

Fatemeh Fooladi^{1*}, Zahra Janghorbanian², Hossein Pourshahriar³

1. Ph.D. Student of Educational Psychology, Department of Educational Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Al-Zahra University, Tehran, Iran. (Corresponding Author)

2. Ph.D. Student of Educational Psychology, Department of Educational Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Tehran University, Tehran, Iran. n.janghorbanian@gmail.com

3. Assistant Professor in Psychology, Department of Psychology, Faculty of Psychology and Education, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran. h_pourshahriar@sbu.ac.ir

Abstract

Receive Date:
14/08/2023

Accept Date:
28/01/2024

Introduction: The purpose of this study was to investigate the relationship between unfortunate childhood experiences and marital satisfaction, with a focus on the mediating role of religious and spiritual struggles.

Method: This was a type of correlational study. The researchers examined all couples in Tehran who had been married for 1 to 40 years. From this population, 240 individuals were selected using an available sampling method. Data was collected using the Enrich Couple Satisfaction Scale (1989), the Religious and Spiritual Scale (RSSS) by Exline et al. (2014), and the Childhood Trauma Questionnaire (CTQ) by Bernstein et al. The data was analyzed using the Pearson correlation test and structural equation modeling with the assistance of Microsoft Amos and SPSS 25 software.

Results: The findings of this study indicated that the relationship between childhood trauma and spiritual struggles is significant ($p < 0.05$). The role model mediates religious and spiritual struggles in the relationship between childhood trauma and marital satisfaction is well-fitting (RMSEA = 0.081, NFI = 0.93, IFI = 0.93, GFI = 0.91, CFI = 0.91). According to the results of the Sobel test, childhood trauma has influenced marital satisfaction with the mediating role of religious and spiritual struggles.

Discussion and conclusion: It can be concluded that religious and spiritual struggles play a significant mediating role in the relationship between childhood trauma and marital satisfaction. Therefore, it is essential to take action to prevent and treat these struggles by raising awareness about the lasting impact of childhood trauma.

Keywords

Childhood Trauma, Couples, Marital Satisfaction, Religious and Spiritual Struggles

Corresponding Author's E-mail

F.Fooladi@alzahra.ac.ir

رابطه آسیب‌ها و تجارب ناگوار دوران کودکی و رضایت زناشویی: نقش واسطه‌ای کشمکش‌های مذهبی و معنوی

نویسندگان

فاطمه فولادی^{۱*}، زهرا جانقربانیان^۲، حسین پورشهریار^۳

۱. دانشجوی دکتری روانشناسی تربیتی، گروه روانشناسی تربیتی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

۲. دانشجوی دکتری روانشناسی تربیتی، گروه روانشناسی تربیتی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. n.janghorbanian@gmail.com

۳. استادیار گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران. h_pourshahriar@sbu.ac.ir

چکیده

مقدمه: هدف پژوهش حاضر، بررسی رابطه‌ی بین تجارب ناگوار دوران کودکی و رضایت زناشویی با نقش واسطه‌ای کشمکش‌های مذهبی و معنوی بود.

روش: این پژوهش از نوع مطالعات همبستگی بود. جامعه مورد مطالعه را تمامی زوجین شهر تهران که بین ۱ تا ۴۰ سال از ازدواج آن‌ها می‌گذرد، تشکیل دادند و از این جامعه تعداد ۲۴۰ نفر با استفاده از روش در دسترس انتخاب شدند. به منظور جمع‌آوری داده‌ها از مقیاس رضایت زوجی انریچ فرم کوتاه (۱۹۸۹م)، مقیاس کشمکش‌های مذهبی و معنوی (RSSS) اکسلاین و همکاران (۲۰۱۴م) و پرسشنامه آسیب‌های دوران کودکی (CTQ) برنشتاین و همکاران (۲۰۰۳م) استفاده گردید. داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون و مدل‌سازی معادلات ساختاری با کمک نرم‌افزار Amos و SPSS 25 تحلیل شدند.

نتایج: یافته‌های این پژوهش حاکی از آن بود؛ رابطه بین آسیب‌های کودکی با کشمکش‌های معنوی معنادار است ($P < 0.05$). مدل نقش میانجی کشمکش‌های مذهبی و معنوی در رابطه بین آسیب‌های دوران کودکی با رضایت زناشویی از برازش خوبی برخوردار است ($RMSEA=0.081$, $NFI=0.93$, $IFI=0.93$, $GFI=0.91$, $CFI=0.91$). مطابق نتایج آزمون سوبل، آسیب‌های دوران کودکی بر رضایت زناشویی با نقش میانجی کشمکش‌های مذهبی و معنوی تأثیرگذار بوده است.

بحث و نتیجه‌گیری: در نتیجه می‌توان گفت: متغیر کشمکش‌های مذهبی و معنوی نقش واسطه‌ای معناداری در رابطه میان آسیب‌های کودکی با رضایت زناشویی دارد. بنابراین، لازم است که با آگاهی بخشی در مورد عواقب جبران‌ناپذیر آسیب‌های ناگوار دوران کودکی، در جهت پیشگیری و درمان آن اقدام کرد.

تاریخ دریافت:

۱۴۰۲/۰۵/۲۳

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۲/۱۱/۰۸

کلیدواژه‌ها

آسیب‌های کودکی، رضایت زناشویی، زوجین، کشمکش‌های مذهبی و معنوی

پست الکترونیکی

نویسنده مسئول

F.Fooladi@alzahra.ac.ir

مقدمه

و خشونت قرار گرفته‌اند، نسبت به افراد دیگری که چنین تجاربی نداشته‌اند، مسائلی مانند اقدام به خودکشی، اختلالات سوماتیک، اختلالات افسردگی، اضطراب فراگیر و استرس پس از سانحه را بیشتر گزارش کرده‌اند [۱۰] [۲۹]. پژوهش‌های متعددی نشان می‌دهند که رویدادهای استرس‌زای زندگی مانند تجربه سوء آزار و تروما دوران کودکی یکی از عوامل مهم در کاهش رضایت زناشویی می‌باشد. در این راستا پژوهش‌های ویشمن^۵ [۱۱]، مانتا، کوهن، شولتز و والدینگر^۶ [۱۲]، تکین و کاراکوش^۷ [۱۰]، لیو، وانگ، لو و شی^۸ [۱۳] نشان دهنده رابطه منفی آسیب‌های دوران کودکی با رضایت زناشویی هستند.

اغلب پژوهش‌ها در زمینه رضایت زناشویی به بررسی ویژگی‌های شخصیتی هر یک از زوجین یا ویژگی‌های ارتباطی آنها می‌پردازد و پژوهش‌های کمتری با محوریت بررسی عوامل بیرونی و محیطی انجام شده است، اما درک کامل از روابط زوجین مستلزم در نظر گرفتن عوامل زمینه‌ای متعددی می‌باشد. یکی از این عوامل مهم در رضایت زناشویی، اعتقادات و باورهای مذهبی هستند؛ اما مذهب همیشه آثار مثبتی بر بهزیستی روانی ندارد؛ زیرا گاهی اوقات تردیها و کشمکش‌های مذهبی^۹ افراد می‌تواند آنها را از حالت تعادل روانی خارج کند و زمینه‌ساز تنش و تعارض گردد [۱۴].

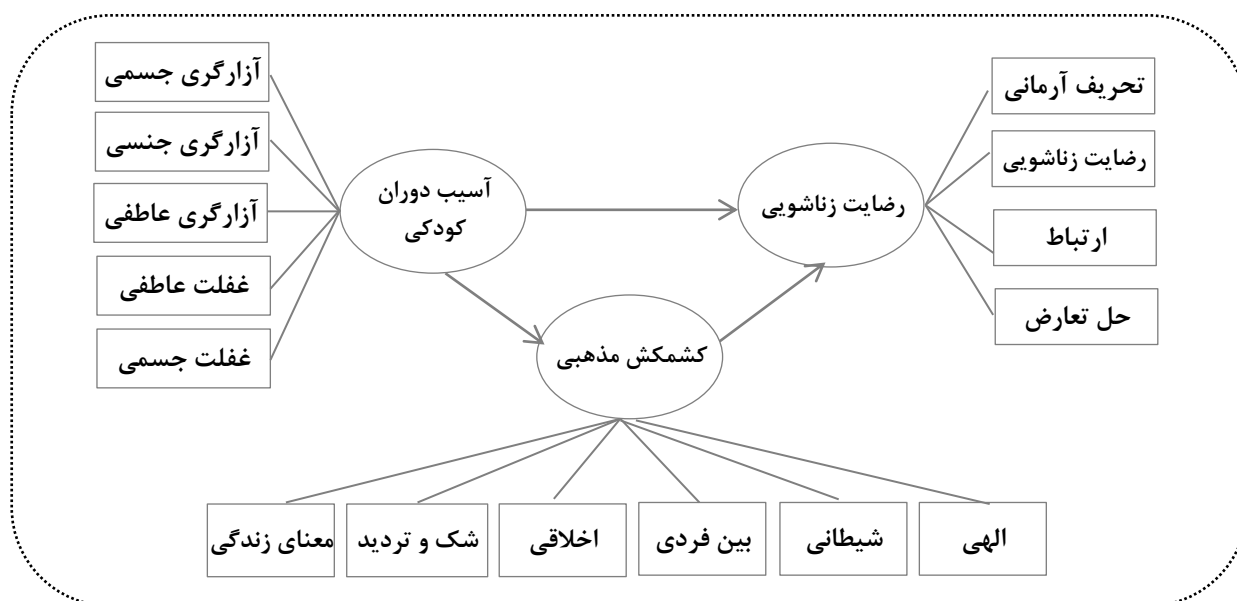
اصطلاح کشمکش‌های مذهبی، نشان دهنده نوعی تعارض در باورها، اعمال یا تجارب افراد هستند که باعث ایجاد یا ادامه پریشانی روانی می‌گردد. این پریشانی به دو صورت هیجان منفی (عذاب وجدان، خشم و ناراحتی) یا تعارض درونی تجلی پیدا می‌کند [۱۵]. به طور کلی کشمکش‌های مذهبی در سه دسته امور فراطبیعی^{۱۰}، کشمکش‌های درون فردی و کشمکش‌های اخلاقی^{۱۱} دسته بندی می‌شوند و شش نوع دارند که عبارتند از ۱. کشمکش الهی^{۱۲} به صورت احساس خشم یا ناامیدی از خداوند، احساس تنبیه شدن، رها شدن و مورد بی‌مهری قرار گرفتن

خانواده نخستین و مهم‌ترین نهاد در همه جوامع است که هسته آن از ازدواج یک زن و مرد تشکیل می‌شود. ازدواج تأثیرات زیادی در بعد فردی و اجتماعی دارد، به صورتی که می‌تواند بهزیستی روانی افراد را تحت تأثیر قرار دهد [۱]. بنابراین، یکی از مهم‌ترین چالش‌ها و تصمیم‌گیری‌ها در زندگی هر فرد مسئله ازدواج است و رضایت‌مندی از آن یکی از عوامل پیش‌بینی کننده کیفیت زندگی و سلامت روان زوجین می‌باشد. در حوزه روانشناسی، عمده‌ترین معیار مشاوران خانواده برای بررسی کیفیت رابطه زوجین، توجه به میزان رضایت زناشویی^۱ است [۲]. مفهوم رضایت زناشویی به ارزیابی مثبت زوجین از روابط خود اشاره دارد و انعکاسی از میزان خشنوی و شادی آنها از بودن در رابطه است [۴]. احساس خشنودی و رضایت زوجین از زندگی مشترک، یک عامل حمایتی در برابر رویدادهای استرس‌زای زندگی به شمار می‌رود. با این وجود یکی از عواملی که می‌تواند تأثیر منفی بر احساس رضایت زناشویی زوجین داشته باشد تجارب ناگوار و آسیب‌های دوران کودکی^۲ است [۵].

اصطلاح آسیب‌های دوران کودکی شامل انواع مختلفی از؛ کودک آزاری، غفلت، آزار فیزیکی، جنسی، هیجانی و خشونت خانگی است [۶]. طبق آمار سازمان بهداشت جهانی^۳ یک چهارم از بزرگسالان در جهان تجربه سوء آزار در دوران کودکی را دارند که از این تعداد از هر ۵ زن ۱ نفر و از هر ۱۳ مرد نیز ۱ نفر این تجربه را گزارش کرده‌اند [۷]. همچنین مطابق با گزارش راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی^۴ قرارگیری در معرض حوادث ناگوار یک تجربه شایع در دوران کودکی است؛ به طوری که ۶۰ درصد کودکان زیر ۱۶ سال حداقل یکبار آن را تجربه کرده‌اند و بیش از ۳۰ درصد از کودکان در معرض چندین تجربه ناگوار قرار گرفته‌اند [۸]. سال‌های کودکی، دوران حساسی از نظر رشد روانی - جنسی محسوب می‌شوند و سوء آزار، تجارب ناگوار و ضربه‌های روانی در این دوره می‌تواند آثار مخربی بر رشد اجتماعی، واکنش‌های جنسی و عملکرد بین فردی در بزرگسال به دنبال داشته باشد [۹]. افرادی که مورد آزار

5. Whisman.
6. Maneta, Cohen, Schulz & Waldinger.
7. Tekin & Karakuş.
8. Liu, Wang, Lu & Shi.
9. Spiritual Struggles
10. Supernatural.
11. Moral Struggle.
12. Divine Struggle.

1. Marital Satisfaction.
2. Childhood Trauma.
3. World Health Organization. (WHO)
4. DSM5

شکل ۱. مدل مفروض پژوهش

مذهب و معنویت از راه‌های مختلفی بر رضایت زناشویی مؤثر است. پژوهش‌های افراد بسیاری مانند: والفینگر و ویلکاکس^۸ [۲۱]، الیسون، باردت، کاکس^۹ [۲۲] و فیچمن و بیچ^{۱۰} [۲۳] رابطه بین مذهب و رضایت زناشویی را نشان داده‌اند. کشمکش‌های مذهبی و معنوی به عنوان سازه-ای که از نظر بین فردی و درون فردی بر یک شخص تأثیر می‌گذارد، حوزه مهمی برای بررسی در زمینه ازدواج به خصوص رضایت زناشویی است. علاوه بر این هدف و معنای برگرفته از باورها و اعمال مذهبی می‌تواند به عنوان سد دفاعی در برابر عوامل استرس‌زا مانند: تجربه‌های ناگوار و تروما عمل کند [۲۴]. بنابراین، با توجه به آمار بسیار بالای افرادی که در کودکی تروما را تجربه کرده‌اند و نقش مهم مذهب در رضایت زناشویی و همچنین پژوهشی در بررسی این موضوع در بین زوجین، پژوهشگران در صدد این هستند که آیا سازه کشمکش‌های مذهبی در رابطه‌ی بین آسیب‌های کودکی و رضایت زناشویی نقش واسطه‌ای دارد یا خیر؟

روش

پژوهش حاضر، مقطعی از نوع همبستگی بود. جامعه مورد مطالعه شامل تمامی افراد متأهل شهر تهران در سال

از طرف خداوند^۲. کشمکش با اهریمن^۱، احساس حمله و عذاب از طرف شیطان و ارواح، نگرانی از ایجاد مشکلات توسط شیاطین^۳. کشمکش‌های بین فردی^۲، درگیری با افراد و مسائل مذهبی، احساس خشم نسبت به افراد مذهبی، آزردگی شدن و بدرفتاری توسط افراد مذهبی^۴. کشمکش‌های مربوط به احساس شک و تردید^۳ در مورد امور مذهبی^۵. کشمکش‌های اخلاقی برای پیروی از اصول اخلاقی و ایجاد تنش و احساس گناه^۶. کشمکش برای یافتن معنا در زندگی^۴ [۱۶]. مذهب یکی از اصلی‌ترین تکیه‌گاه‌های روانی انسان در برابر بی‌معنایی است. علاوه بر این اعتقادات مذهبی می‌توانند روشی مؤثر برای مقابله با تجارب ناگوار و استرس باشند [۱۷]. در این راستا پژوهش‌های جانی، مالیناکوا، کاسارکوا و تاول^۵ [۱۸]؛ مک‌کارمیک، کارول، سیمز و کریر^۶ [۱۹]؛ کوسارکوا، مالیناکوا، کوالووا، تاول و وندیک^۷ [۲۰] معتقدند که افرادی که تجربه حادتهای استرس‌زا در دوران کودکی دارند، به احتمال زیادی در امور معنوی و مذهبی دچار پریشانی و تعارض هستند.

1. Demonic Struggle.
2. Intrapersonal Struggle.
3. Doubt-Related Struggle.
4. Struggle Around Ultimate Meaning.
5. Janů, Malinakova & Kosarkova.
6. McCormick, Carroll, Sims & Currier.
7. Kosarkova, Malinakova, Koncalova, Tavel & Van Dijk. Dijk.

8. Wolfinger & Wilcox.

9. Ellison, Burdette & Wilcox.

10. Fincham & Beach.

عاطفی، آزارگری جسمی، آزارگری جنسی، غفلت عاطفی و غفلت جسمی به ترتیب برابر با ۰/۸۷، ۰/۸۶، ۰/۹۵ و ۰/۸۹، و ۰/۷۸ بود. همچنین روایی همزمان آن در دامنه ۰/۵۹ تا ۰/۷۸ گزارش شده است [۲۵]. در ایران نیز ابراهیمی، دژکام و ثقه السلام [۲۶] آلفای کرونباخ این پرسشنامه را از ۰/۸۱ تا ۰/۹۸ برای مؤلفه‌های پنج‌گانه آن گزارش کرده‌اند.

پرسشنامه رضایت زوجی انریچ^۳

این پرسشنامه توسط فاووز و السون^۴ [۲۷] با هدف بررسی میزان رضایت زناشویی و تغییراتی که در خانواده به وجود می‌آید، طراحی شده است. این پرسشنامه شامل: ۳۵ عبارت با طیف لیکرت ۵ درجه‌ای است که در ۴ مؤلفه تحریف آرمانی، رضایت زناشویی، ارتباط و حل تعارض دسته‌بندی می‌شوند. فاووز و السون با استفاده از نمونه‌گیری تصادفی در یک تحقیق ملی با ۵۰۳۹ زوج نشان دادند که با استفاده از این پرسشنامه می‌توان با دقت ۸۵ تا ۹۵ درصد بین زوجین راضی و ناراضی تفاوت قائل شد. السون و فاووز ضریب آلفای کرونباخ برای پرسشنامه را ۰/۹۲ بدست آورده‌اند. ضریب همبستگی پرسشنامه انریچ با مقیاس‌های رضایت خانوادگی از ۰/۴۱ تا ۰/۶۰ و با مقیاس‌های رضایت از زندگی ۰/۳۲ تا ۰/۴۱ است که نشانه روایی سازه آن می‌باشد. همچنین ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه برای هر یک از این مؤلفه‌ها به ترتیب ۰/۸۳، ۰/۸۶، ۰/۸۰ و ۰/۸۴ گزارش شده است [۲۸].

مقیاس کشمکش‌ها مذهبی و معنوی^۵ (RSSS):

این مقیاس در سال ۲۰۱۴م. با هدف بررسی میزان کشمکش‌ها و تنش‌های فرد در رابطه موضوعات مذهبی و معنوی توسط اکسلاین، پارگامنت، گرابز و یالی [۱۴] تدوین شد. این مقیاس دارای ۲۶ گویه و ۶ مؤلفه با طیف لیکرت ۵ درجه‌ای است. مؤلفه‌های این مقیاس شامل کشمکش‌های الهی، شیطانی، بین فردی، اخلاقی، شک و تردید و معنای زندگی است. ویژگی‌های روان‌سنجی این مقیاس در ایران توسط ابراهیمی جمارانی و همکاران [۱۵] بررسی گردید. در این پژوهش میزان آلفای کرونباخ هر یک از مؤلفه‌ها به ترتیب برابر با ۰/۸۴، ۰/۸۷، ۰/۷۹، ۰/۸۲، ۰/۹۱، ۰/۷۳ و

۱۴۰۱ بود. افراد به روش در دسترس و براساس منطق کلاین (۲۰۰۵م.) انتخاب شدند. کلاین معتقد است؛ حداقل حجم نمونه برای هر پارامتر ۵ نفر می‌باشد، اما نسبت ۱۰ به ۱ مطلوب‌تر و ۲۰ به ۱ بهترین حالت است. در پژوهش حاضر با توجه به ۱۵ پارامتر موجود و ریزش تعدادی از افراد نمونه، در نهایت ۲۴۰ نفر انتخاب شدند. این افراد شامل ۱۷۱ (۷۱/۳) نفر زن و ۶۹ (۲۸/۷) نفر مرد با میانگین سنی ۳۴/۶۸ بودند. به منظور جمع‌آوری داده‌ها، لینک ابزارهای پژوهش با شرط حفظ محرمانه ماندن داده‌ها، از طریق فضای مجازی در اختیار افراد نمونه قرار گرفت. ملاک‌های ورود به پژوهش شامل؛ سابقه زندگی مشترک بیش از یکسال و تمایل داوطلب به شرکت در پژوهش بود. داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و مدل‌سازی معادلات ساختاری با کمک نرم‌افزار Amos و spss25 تحلیل شدند.

ابزارهای پژوهش

پرسشنامه آسیب‌های دوران کودکی^۱ (CTQ)

این پرسشنامه در سال ۲۰۰۳ م. توسط برنشتاین، استین، نیوکمب، والکر، پوگ، اهلوالیه^۲ و همکاران [۲۵] تهیه شد. هدف این پرسشنامه، غربالگری اشخاص دارای تجربیات آزارگری و غفلت دوران کودکی است و برای بزرگسالان و نوجوانان مناسب است. این پرسشنامه، ۵ نوع از بدرفتاری در دوران کودکی را مورد سنجش قرار می‌دهد و عبارتند از: آزارگری جنسی، آزارگری جسمی، آزارگری عاطفی، غفلت عاطفی و غفلت جسمی. پرسشنامه آسیب‌های دوران کودکی، ۲۸ گویه دارد و ۲۵ گویه آن برای سنجش مؤلفه‌های اصلی پرسشنامه به کار می‌رود و ۳ گویه آن برای تشخیص افرادی که مشکلات دوران کودکی خود را انکار می‌کنند، استفاده می‌شود. نمرات بالا در پرسشنامه، نشان‌دهنده تروما یا آسیب بیشتر و نمرات کمتر، نشانه آسیب کمتر است. دامنه نمرات برای هر یک از زیر مقیاس‌ها ۵ تا ۲۵ و برای کل پرسشنامه ۲۵ تا ۱۲۵ است. در پژوهش برنشتاین و همکاران [۲۵] ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه بر روی گروهی از نوجوانان برای ابعاد آزارگری

3. Enrich Satisfaction Questionnaire Couple.
4. Fowers & Olson.
5. The Religious and Spiritual Struggles Scale.

1. Childhood Trauma Questionnaire.
2. Bernstein, Stein, Newcomb, Walker, Pogue & Ahluvalia.

روش‌های آمار توصیفی (تعداد و درصد) مورد تحلیل قرار گرفتند. برخی از شاخص‌های توصیفی مربوط به هریک از متغیرهای دموگرافیک به تفکیک خلاصه شده است. کل شرکت‌کنندگان در پژوهش ۲۴۰ نفر بود که میانگین (انحراف معیار) سن شرکت‌کنندگان برابر با ۳۴/۶۸ (۱۰/۶۹) بود. همچنین داده‌های توصیفی پژوهش شامل میانگین، انحراف استاندارد، در جدول ۱ گزارش شده است.

برای کل مقیاس ۰/۸ گزارش شد. همچنین ضریب همبستگی پیرسون این مقیاس نیز ۰/۹ به دست آمد. علاوه بر این به منظور بررسی روایی همگرایی این مقیاس با مقیاس تنیدگی ادراک شده ضرایب به ترتیب مؤلفه‌ها برابر با ۰/۴۵، ۰/۲۳، ۰/۳، ۰/۴۷، ۰/۳۸ و ۰/۵۲ محاسبه گردید.

یافته‌ها

داده‌های دموگرافیک به دست آمده در پژوهش حاضر با

جدول ۱. یافته‌های توصیفی متغیرهای مورد پژوهش

متغیرهای پژوهش	مؤلفه‌ها	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
آسیب‌های کودکی	آزارگری جنسی	۲۴۰	۶/۸۲	۳/۶۱
	آزارگری جسمی	۲۴۰	۶/۲۵	۲/۷۵
	آزارگری عاطفی	۲۴۰	۷/۷۸	۳/۵۷
	غفلت عاطفی	۲۴۰	۹/۸۶	۴/۶۸
	غفلت جسمی	۲۴۰	۷/۴۷	۲/۸۹
کشمکش‌های معنوی	الهی	۲۴۰	۹/۴۵	۴/۵۷
	شیطانی	۲۴۰	۵/۲۲	۲/۶۵
	بین فردی	۲۴۰	۱۱/۲۳	۴/۷۵
	اخلاقی	۲۴۰	۹/۳۰	۳/۶۵
	شک و تردید	۲۴۰	۹/۷۵	۴/۷۰
رضایت زناشویی	معنای زندگی	۲۴۰	۹/۹۴	۴/۱۹
	تحریف آرمانی	۲۴۰	۱۷/۰۶	۴/۸۵
	رضایت زناشویی	۲۴۰	۳۴/۳۸	۷/۲۵
	ارتباط	۲۴۰	۳۳/۱۰	۸/۶۲
	حل تعارض	۲۴۰	۳۱/۷۰	۶/۴۵

تحمل^۲ و تورم واریانس^۳ (VIF) استفاده گردید. بدین صورت که اگر مقادیرهای تحمل بزرگتر از ۰/۱۰ و مقادیرهای VIF بین ۱-۱۰ باشد هم خطی چندگانه رخ نداده است که در این پژوهش نتایج بررسی چندگانگی خطی متغیرها نشان داد که هیچ یک از مقادیر آماره‌های تحمل و تورم واریانس محاسبه شده، انحرافی از مفروضه چندگانگی خطی ندارد.

اساس روش مدل‌یابی معادلات ساختاری همبستگی است؛ از این رو ماتریس همبستگی متغیرها در جدول ۲ گزارش شده است. نتایج ماتریس همبستگی در جدول ۲

به منظور استفاده از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری، قبل از انجام تحلیل داده‌ها، باید پیش‌فرض‌های آن را مورد بررسی قرار داد. همانطور که در جدول ۱ گزارش شده است. قدرمطلق - ضریب چولگی و ضریب کشیدگی تمامی متغیرها به ترتیب از ۳ و ۱۰ کمتر می‌باشد. بنابراین، مفروضه طبیعی بودن توزیع نمرات مورد تأیید است. همچنین به منظور بررسی وجود داده‌های پرت چند متغیری از فاصله مهالانوبیس^۱ استفاده شد که بررسی نتایج آن حاکی از وجود نداشتن داده پرت چند متغیره بود. برای بررسی هم خطی چندگانه از ماتریس همبستگی و دو عامل

2 . tolerance.

3 . variance inflation factor (VIF).

1 . mahalanobis distance.

معنادار وجود دارد. همچنین رابطه بین کشمکش‌های معنوی با رضایت زناشویی منفی و معنادار است ($P < 0/01$).

نشان می‌دهد، رابطه بین آسیب‌های کودکی با کشمکش‌های معنوی مثبت و معنادار است ($P < 0/01$). اما بین آسیب‌های کودکی و رضایت زناشویی ارتباط منفی و

جدول ۲. ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیر	مؤلفه‌ها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
رضایت زناشویی	رضایت زناشویی	۱														
	ارتباط	۰/۸۲**	۱													
	حل تعارض	۰/۶۴**	۰/۷۳**	۱												
	تحریف آرمانی	۰/۸۴**	۰/۷۸**	۰/۶۳**	۱											
آسیب‌های دوران کودکی	آزارگری عاطفی	۰/۲۵**	۰/۲۹**	۰/۲۸**	۰/۲۲**	۱										
	آزارگری جسمی	۰/۲۹**	۰/۲۱**	۰/۲۲**	۰/۱۲**	۰/۶۴**	۱									
	آزارگری جنسی	۰/۲۹**	۰/۲۵**	۰/۲۶**	۰/۲۷**	۰/۴۱**	۰/۵۶**	۱								
	غفلت عاطفی	۰/۲۳**	۰/۲۸**	۰/۲۵**	۰/۳۰**	۰/۶۴**	۰/۴۳**	۰/۲۲**	۱							
غفلت جسمی	۰/۱۵*	۰/۲۶**	۰/۲۶**	۰/۲۵**	۰/۶۹**	۰/۶۱**	۰/۳۱**	۰/۷۳**	۱							
کشمکش مذهبی	الهی	۰/۳۶**	۰/۳۶**	۰/۳۲**	۰/۲۹**	۰/۴۸**	۰/۳۴**	۰/۱۸*	۰/۲۸**	۰/۳۷**	۱					
	شیطانی	۰/۲۵**	۰/۱۶*	۰/۲۷**	۰/۲۲**	۰/۲۱**	۰/۳۳**	۰/۲۸**	۰/۱۷*	۰/۲۲**	۰/۲۹**	۱				
	بین فردی	۰/۱۴*	۰/۰۸	۰/۰۶	۰/۱۰	۰/۳۰**	۰/۱۷*	۰/۰۸	۰/۲۴**	۰/۱۷*	۰/۳۳**	۰/۰۱	۱			
	اخلاقی	۰/۱۸*	۰/۲۷**	۰/۱۶*	۰/۲۴**	۰/۳۶**	۰/۲۵**	۰/۱۶*	۰/۲۷**	۰/۲۳**	۰/۳۳**	۰/۲۲**	۰/۲۷**	۱		
	معنای زندگی	۰/۴۴**	۰/۴۲**	۰/۲۵**	۰/۳۹**	۰/۳۵**	۰/۲۲**	۰/۱۵*	۰/۱۵*	۰/۱۹*	۰/۵۷**	۰/۳۱**	۰/۳۰**	۰/۲۲**	۱	
	شک و تردید	۰/۲۷**	۰/۲۹**	۰/۰۸	۰/۲۳**	۰/۳۳**	۰/۰۹	۰/۰۴	۰/۲۷**	۰/۱۳*	۰/۴۰**	۰/۱۹*	۰/۴۹**	۰/۶۲**	۰/۳۳**	۱

* $P < 0/05$ ** $P < 0/01$

از سه دسته شاخص استفاده می‌شود: برازش مطلق^۱، برازش تطبیقی^۲ و برازش مقتصد^۳. براساس باور جکارد و وان (۱۹۹۶) برای هر گروه از شاخص‌ها باید حداقل یک شاخص گزارش کنیم. میرز و همکاران نیز (۲۰۰۵) معتقدند که مقادیر RMSEA، CFI، NFI و χ^2 دو را باید گزارش شوند. به صورت کلی می‌توان گفت، زمانی که حداقل سه شاخص، مقادیری در بازه قابل قبول داشته باشند می‌توانیم ادعا کنیم که برازش مدل خوب و قابل قبول است.

نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد، مدل پیشنهادی اصلاح شده از برازش مناسبی برخوردار است. پس از بررسی برازش مدل، به بررسی اثرهای مستقیم متغیرهای پژوهش و متغیرهای وابسته پرداختیم که گزارش آن در جدول ۴ گزارش شده است. همگی این ضرایب استاندارد شده‌اند و مقدار آنها حتماً باید بین صفر تا یک باشد.

همانگونه که مشاهده می‌کنید بین مؤلفه‌های رضایت زناشویی و مؤلفه‌های آسیب‌های دوران کودکی و کشمکش‌های مذهبی رابطه معکوس و معناداری وجود دارد. رابطه بین مؤلفه‌های آسیب‌های دوران کودکی با مؤلفه‌های کشمکش مذهبی مثبت و معنادار وجود دارد یعنی هرچه فرد تحت تأثیر آسیب‌های دوران کودکی باشد، کشمکش مذهبی بیشتری را تجربه می‌کند.

در مرحله بعد، با توجه به رعایت پیش‌فرض‌های مدل معادلات ساختاری در پژوهش حاضر به منظور بررسی روابط مستقیم و غیرمستقیم متغیرهای آسیب‌های دوران کودکی، کشمکش مذهبی و رضایت زناشویی برازش مدل تدوین شده مورد بررسی قرار گرفت. برازندگی مدل پیشنهادی بر اساس ترکیبی از نسخه‌های برازندگی جهت تعیین کفایت برازش مدل پیشنهادی با داده‌ها مورد استفاده قرار گرفتند. بار عامل استاندارد شده به همراه معناداری مدل‌های پژوهش در شکل گزارش شده است. به منظور بررسی مدل

1. Absolute fit.
2. Comparative fit.
3. Parsimonious fit.

جدول ۳. نتایج برازش مدل

شاخص	X2	df	X2/df	GFI	AGFI	RMSEA	NFI	CFI	IFI	TLI
بازده قابل قبول	-	-	خوب < ۳/۰ قابل قبول < ۵/۰	> ۰/۹۰	> ۰/۸۰	< ۰/۰۸	> ۰/۹۰	> ۰/۹۰	> ۰/۹۰	> ۰/۹۰
مدل پیشنهادی	۴۰۳/۸۵	۸۷	۴/۶۲	۰/۹۱	۰/۸۳	۰/۰۸۱	۰/۹۳	۰/۹۱	۰/۹۳	۰/۹۳
وضعیت برازش	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب

جدول ۴. اثرات مستقیم بین متغیرهای پژوهش

مسیر	ضرایب مسیر	خطای معیار	نسبت بحرانی	p	فرضیه
مسیر آسیب‌های کودکی بر کشمکش‌های مذهبی	۰/۵۱	۰/۱۰	۶/۳۴	۰/۰۰۱	تایید
مسیر آسیب‌های کودکی بر رضایت زناشویی	-۰/۴۷	۰/۱۲	-۵/۲۴	۰/۰۰۱	تایید
مسیر کشمکش‌های مذهبی بر رضایت زناشویی	-۰/۴۵	۰/۱۴	-۵/۰۳	۰/۰۰۱	تایید

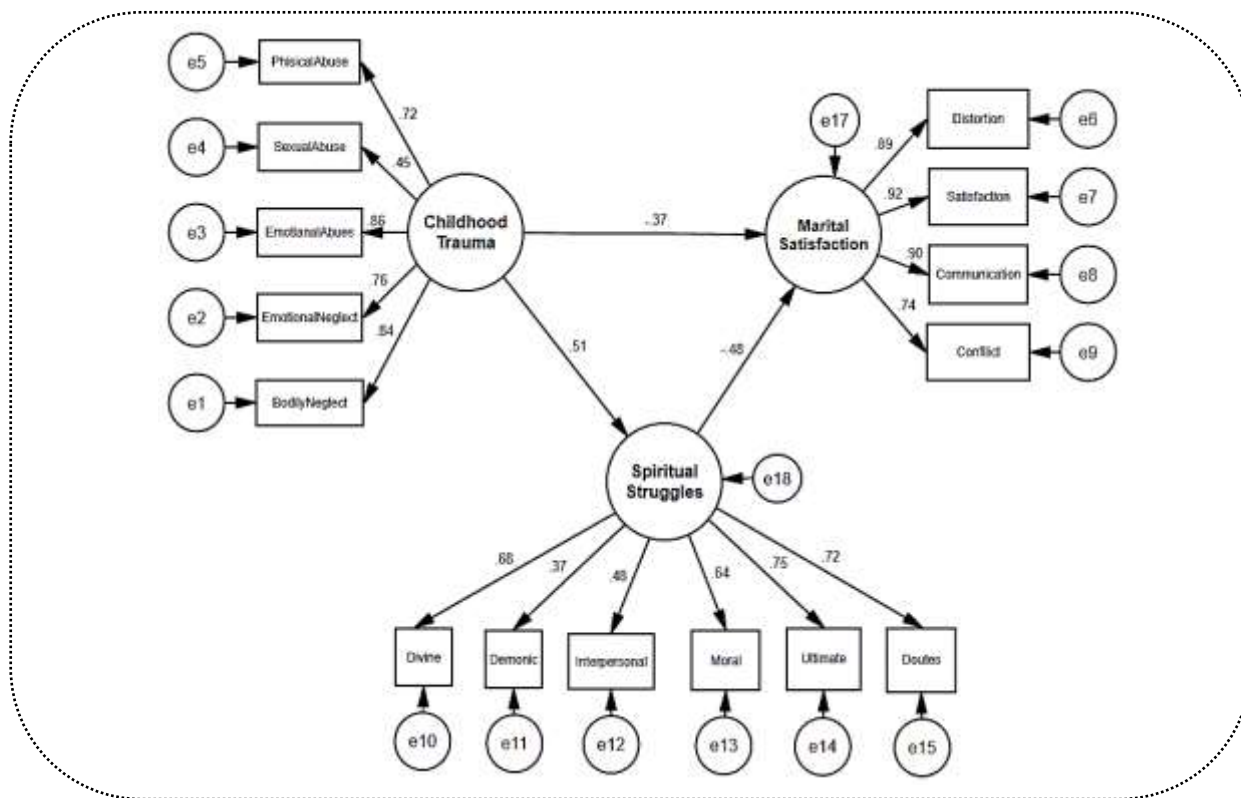
جدول ۴ نشان می‌دهد، ضریب مسیر آسیب‌های کودکی بر کشمکش‌های مذهبی ۰/۵۱ است که نسبت بحرانی آن ۶/۳۴ محاسبه شده است که از ۱/۹۶ بالاتر است. بنابراین، فرضیه تأیید می‌شود. همچنین ضریب مسیر آسیب‌های کودکی بر رضایت زناشویی -۰/۴۷ است که نسبت بحرانی آن -۵/۲۴ محاسبه شده است و از ۱/۹۶ بالاتر است. پس این فرضیه نیز مورد تأیید است. در نهایت، ضریب مسیر کشمکش‌های مذهبی بر رضایت زناشویی -۰/۴۵ است که نسبت بحرانی آن -۵/۰۳ محاسبه شده است و از ۱/۹۶ بالاتر است و در نهایت فرضیه پایانی هم تأیید می‌شود. بنابراین، از نتایج حاصل از جدول ۴، می‌توان نتیجه گرفت، آسیب‌های دوران کودکی به صورت مستقیم بر رضایت زناشویی و کشمکش‌های مذهبی تأثیر می‌گذارد.

علاوه بر اثرات مستقیم، در این پژوهش اثرات غیرمستقیم متغیرها با استفاده از آزمون سوبل مورد بررسی قرار گرفت. اثر غیرمستقیم آسیب‌های کودکی بر رضایت زناشویی به واسطه کشمکش‌های مذهبی ۰/۰۳- به دست آمده است که در سطح ۰/۰۰۱، معنادار است. بنابراین می‌توان گفت، آسیب‌های کودکی به واسطه کشمکش‌های مذهبی بر رضایت زناشویی زوجین تأثیر می‌گذارد.

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین تجارب ناگوار

1. Circular Causality.
2. Systems Theory.

شکل ۲. مدل ضرایب تخمین استاندارد متغیرهای پژوهش

که درگیر اعمال مذهبی و معنوی است، ممکن است فضایی را در خود تقویت کند که پایه و اساس رضایت زناشویی او است. در اغلب مذاهب نیز باورهای مختلفی در رابطه با تقدس ازدواج وجود دارد و به ارزش‌های خاصی در مورد خانواده و وفاداری به همسر که از عوامل مهم بر کیفیت رضایت زناشویی است، تأکید می‌کند. اکثر اصول مذهبی زوجین را تشویق می‌کنند تا با دید مثبتی به رابطه خود نگاه کنند [۲۴].

به طور کلی از نتایج پژوهش اخیر می‌توان گفت: تروما و تجارب ناگوار دوران کودکی، می‌تواند آثار جبران‌ناپذیر و تأثیرات منفی بسیاری در ابعاد مختلف از جمله جسمی، روانی، اجتماعی و حتی مذهبی و معنوی برجای بگذارد و هر چه شدت آسیب‌های تجربه شده بیشتر باشد رضایت زناشویی بین زوجین کاهش می‌یابد و بر شدت کشمکش‌های مذهبی و معنوی افزوده می‌گردد. از این رو لازم است؛ ۱. با آگاهی بخشی در این مورد، از تجربه تروما در کودکان پیشگیری شود و ۲. با روشن‌سازی و تشویق افکار عمومی، افراد آسیب‌دیده و قربانی درصدد یافتن راهی برای درمان و کاهش درد و ورنج ناشی از این تجارب ناگوار باشند.

باقی می‌ماند و از حمایت‌های ناشی از این روابط، محروم می‌مانند. به همین ترتیب نگرش منفی نسبت به دیگران می‌تواند به بعد مذهبی و معنوی نیز منتقل شود، زیرا دلبستگی به خداوند با سبک دلبستگی به افراد دیگر نیز مطابقت دارد. به عبارت دیگر تحقیقات نشان می‌دهد، افراد عموماً، خداوند را به عنوان یک شخصیت و نمادی از دلبستگی، درک و تجربه می‌کنند و رابطه انسان با خداوند از نظر دلبستگی به رابطه بین والد و فرزند تشبیه می‌گردد، اما زمانی که تجربه‌ای ناگوار برای فرد به وجود می‌آید، این تجربه فقط شامل بعد روانی-اجتماعی نیست و تأثیر منفی قابل توجهی بر رابطه فرد و خداوند دارد [۱۸].

یافته سوم این پژوهش، مبنی بر رابطه منفی کشمکش‌های مذهبی و معنوی با رضایت از زندگی در بین زوجین با پژوهش‌های والفرینگر و ویلکاکس، [۲۱]؛ الیسون، باردت و کاکس [۲۲] و فیچمن و بیچ [۲۳] همسو است. در جهت تبیین این یافته نیز می‌توان اشاره کرد، برخی فضائل (مانند عشق، سازگاری، فداکاری و بخشش) که در اعمال مذهبی ترویج و تقویت می‌شوند، می‌توانند به ارتقاء و افزایش کیفیت رابطه زناشویی کمک کنند. بنابراین فردی

۶- حسینی، کتایون؛ سلیمانی، اسماعیل. نقش تمیزی آسیب‌های کودکی و تحریف‌های شناختی در تبیین علایم بالینی اختلال وسواسی-جبری. اندیشه و رفتار در روان شناسی بالینی. ۱۳۹۸؛ ۱۴ (۵۴): ۱۷-۲۶.

https://pajohesh.riau.ac.ir/article_1710.html

7- World Health Organization. WHO recommendations on intrapartum care for a positive childbirth experience. World Health Organization; 2018 Jun 25.

<https://www.who.int/publications/i/item/9789241550215>

8- Copeland WE, Shanahan L, Hinesley J, Chan RF, Aberg KA, Fairbank JA, van den Oord EJ, Costello EJ. Association of childhood trauma exposure with adult psychiatric disorders and functional outcomes. *JAMA network open*. 2018 Nov 2; 1(7): 184493.

<https://doi.org/10.1001/jamanetworkopen.2018.4493>

9- O'Loughlin JI, Rellini AH, Brotto LA. How does childhood trauma impact women's sexual desire? Role of depression, stress, and cortisol. *The Journal of Sex Research*. 2020 Sep 1; 57(7): 836-47.

<https://doi.org/10.1080/00224499.2019.1693490>

10- Tekin Hh, Karakuş Ö. The Relationship Between Childhood Trauma, Emotion Regulation Difficulties and Marriage Satisfaction in Pregnant Adolescents. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*. 2019 Dec 12; 13(4): 500-7.

<https://doi.org/10.21763/tjfm.519969>

11- Whisman MA. Childhood trauma and marital outcomes in adulthood. *Personal Relationships*. 2006 Dec; 13(4): 375-86.

<https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2006.00124.x>

12- Maneta EK, Cohen S, Schulz MS, Waldinger RJ. Linkages between childhood emotional abuse and marital satisfaction: The mediating role of empathic accuracy for hostile emotions. *Child abuse & neglect*. 2015 Jun 1; 44: 8-17.

<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2014.07.017>

13- Liu S, Wang Z, Lu S, Shi J. Dyadic analysis of childhood emotional maltreatment and marital satisfaction during the transition to parenthood: The mediating effects of emotion regulation strategies and psychological distress. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*. 2019 Nov 26; 28(10): 1216-31.

<https://doi.org/10.1080/10926771.2018.1466381>

پژوهش حاضر نیز مانند تمامی پژوهش‌ها با محدودیت‌هایی همراه بود. از جمله محدودیت‌های این پژوهش نیز می‌توان به محدود بودن به زوجین شهر تهران، مقطعی بودن پژوهش و نسبت بیشتر شرکت‌کنندگان زن نسبت به مردان اشاره کرد. از این رو توصیه می‌گردد که این پژوهش در جوامع بزرگتر و به صورت کیفی نیز انجام گردد تا جزئیات بیشتری در مورد این موضوع مشخص گردد.

تشکر و قدردانی

از تمامی شرکت‌کنندگانی که در پیشبرد اهداف این پژوهش همکاری داشته‌اند، کمال تشکر را داریم.

منابع

۱- علیزاده فرد، سوسن؛ رزاقی، مریم. بررسی مدل ساختاری رابطه رضایت زناشویی با بنیان‌های شناختی-اخلاقی و تعهد زناشویی. فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی. ۱۴۰۰؛ ۱۲ (۴۷): ۲۵۹-۲۸۲.

https://doi.org/10.22054/qccpc.2021.57896.2613_

۲- جهان‌دوست دالنجان، سوسن؛ علاءالدینی، زهره؛ براتی، هاجر. نقش هوش موفق و همدلی عاطفی در رضایت زناشویی با در نظر گرفتن نقش تعدیلگر سن. فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی. ۱۳۹۹؛ ۱۱ (۴۱): ۱۳۹-۱۵۶.

<https://doi.org/10.22054/qccpc.2020.44144.2174>

3- Gilford R, Bengtson V. Measuring marital satisfaction in three generations: Positive and negative dimensions. *Journal of Marriage and the Family*. 1979 May 1:387-98.

<https://doi.org/10.2307/351705>

۴- الطافی، رضا؛ وزیری، شهرام؛ ثابت، مهرداد. مقایسه اثربخشی درمان پذیرش و تعهد و درمان عقلانی هیجانی بر اجتناب، رضایت زناشویی، مهارت‌های ارتباطی و خودکارآمدی جنسی زوجین. روانشناسی بالینی و شخصیت. ۱۴۰۱؛ ۲۰ (۲): ۶۱-۷۵.

<https://doi.org/10.22070/CPAP.2022.14753.1118>

5- Shi L. Trauma symptoms and relationship satisfaction: An examination of self and partner contribution in dual-trauma outpatient clinical couples. *The American Journal of Family Therapy*. 2020 Nov 18; 49(1):1-5.

<https://doi.org/10.1080/01926187.2020.1845251>

- 22-Ellison CG, Burdette AM, Bradford Wilcox W. The couple that prays together: Race and ethnicity, religion, and relationship quality among working-age adults. *Journal of Marriage and Family*. 2010 Aug; 72(4): 963-75. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2010.00742.x>
- 23-Fincham FD, Beach SR. Marriage in the new millennium: A decade in review. *Journal of marriage and family*. 2010 Jun; 72(3): 630-49. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2010.00722.x>
- 24-Sablan K. Marital Satisfaction and Religious and Spiritual Struggles in Same-Sex and Different-Sex Marriage (Doctoral dissertation, California State University, Stanislaus). <https://scholarworks.calstate.edu/downloads/ks65hh58k>
- 25-Bernstein DP, Stein JA, Newcomb MD, Walker E, Pogge D, Ahluvalia T, Stokes J, Handelsman L, Medrano M, Desmond D, Zule W. Development and validation of a brief screening version of the Childhood Trauma Questionnaire. *Child abuse & neglect*. 2003 Feb 1; 27(2): 169-90. [https://doi.org/10.1016/S0145-2134\(02\)00541-0](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(02)00541-0)
- ۲۶-ابراهیمی، حجت‌اله؛ دژکام، محمود؛ ثقه‌الاسلام، طاهره. تروماهای دوران کودکی و اقدام به خودکشی در بزرگسالی. *روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران*. ۱۳۹۲؛ ۱۹ (۴): ۲۷۵-۲۸۲. <https://core.ac.uk/download/pdf/33096056.pdf>
- 27-Fowers BJ, Olson DH. ENRICH Marital Satisfaction Scale: A brief research and clinical tool. *Journal of Family psychology*. 1993 Sep;7(2):176. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.7.2.176>
- ۲۸-سید محرمی، ایمان؛ قنبری هاشم‌آبادی، بهرامعلی؛ اصغری ابراهیم‌آباد، محمد جواد. اثربخشی مشاوره گروهی به روش ساختاری بر عملکرد خانواده و رضایت زناشویی. *پژوهش‌های روان‌شناسی بالینی و مشاوره*. ۱۳۹۵؛ ۶ (۲): ۶۳-۷۸. <https://doi.org/10.22067/ijap.v6i2.48906>
- ۲۹-آزادی، اسما؛ سنجرائی، سعیده؛ بخشایش، علیرضا. تجربه زیسته دختران از سوءاستفاده جنسی در دوران کودکی: مطالعه کیفی. *روانشناسی بالینی و شخصیت*. ۱۴۰۲ (نسخه زودآیند، ویرایش نشده) <http://doi.org/10.22070/CPAP.2023.15789.1197>
- 14-Exline JJ, Pargament KI, Grubbs JB, Yali AM. The Religious and Spiritual Struggles Scale: Development and initial validation. *Psychology of Religion and Spirituality*. 2014 Aug; 6(3): 208. <https://doi.org/10.1037/a0036465>
- ۱۵-ابراهیمی جمارانی، محیا؛ اکبری، عدنان؛ فراهانی، حجت‌اله؛ آزادفلاح، پرویز. ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس کشمکش‌های مذهبی و معنوی در جامعه ایرانی. *فصلنامه روان‌شناسی کاربردی*. ۱۴۰۱؛ ۱۶ (۳): ۴۳-۷۱. <https://doi.org/10.52547/apsy.2021.222936.1096>
- 16-Pargament KI, Exline JJ. Working with spiritual struggles in psychotherapy: From research to practice. Guilford Publications; 2021 Nov 10. <https://www.guilford.com/books/Working-with-Spiritual-Struggles-in-Psychotherapy/Pargament-Exline/9781462524310>
- ۱۷-صدیقی، اکرم؛ معصومی، احمد؛ شاه‌سیاه، مرضیه. بررسی رابطه بین جهت‌گیری مذهبی با رضایت زناشویی زوجین شهر قم. *دانشگاه علوم پزشکی سبزوار*. ۱۳۹۴؛ ۲۲ (۶): ۹۶۵-۹۷۱. https://jsms.medsab.ac.ir/article_776.html
- 18-Janů A, Malinakova K, Kosarkova A, Tavel P. Associations of childhood trauma experiences with religious and spiritual struggles. *Journal of health psychology*. 2022 Feb; 27(2): 292-304. <https://doi.org/10.1177/1359105320950793>
- 19-McCormick WH, Carroll TD, Sims BM, Currier J. Adverse childhood experiences, religious/spiritual struggles, and mental health symptoms: Examination of mediation models. *Mental Health, Religion & Culture*. 2017 Nov 26; 20(10): 1042-54. <https://doi.org/10.1080/13674676.2018.1440544>
- 20-Kosarkova A, Malinakova K, Koncalova Z, Tavel P, van Dijk JP. Childhood trauma is associated with the spirituality of non-religious respondents. *International journal of environmental research and public health*. 2020 Feb; 17(4): 1268. <https://doi.org/10.3390/ijerph17041268>
- 21-Wolfinger NH, Wilcox WB. Happily, ever after? Religion, marital status, gender and relationship quality in urban families. *Social Forces*. 2008 Mar 1; 86(3): 1311-37. <https://doi.org/10.1353/sof.0.0023>